

YEREL YÖNETİM METİNLERİ VII

Mehmet SEYİTDANLIOĞLU

İDÂRE-İ UMÛMİYYE-İ VİLÂYÂT NİZÂMNÂMESİ*

Bâb-ı Râbi'

Mecâlis-i İdâre Beyânındadır

Altmışbirinci Madde: Her vilâyetin idâre-i umûmiyye ve husûsiyyesine müteallik olub fusûl-ı âtîde (yukarıdaki fasıllarda) envâ'ı ve müfredâtı beyân kılınan işleri müzâkereye me'mûr mecâlis senede bir kere merkez-i vilâyetde ictimâ'a me'mûr meclis-i umumî ile sûret-i dâ'imede mün'akid vilâyet ve livâ ve kazâ idâre meclisleridir. Bunlardan başka karyelerde umûr-ı kurayı ve nûhiyelerde umûr-ı nahiyeyi ve şehir ve kasabalarda her milletin menâfi ve mesâlih-i mahsûsasını ve umûr-ı 'âdiyye-i belediyyeyi rü'yet itmek için ayrı meclisler dahî vardır.

Fasl-ı Evvel

Mecâlis-i Umûmiyyenin Vezâ'ifi

Altmışikinci Madde: Meclis-i Umûmiye turûk ve m'aâbirin tesvîyyesini ve bir sene zarfında vilâyetce yapılması lâzım görünen yolların mesâfât ve derece-i ameliyyât ve mesârifâtı hakkında nizâm-ı mahsûs mûcibince (gereğince) yapılacak cedvellerin ahkâm-ı mündericâtını ve ticaret ve sanayiın teshîl ve terakkîsini (gelişmesini) ve maarif ve terbiyenin intişârını (yayılmalarını) ve virgünün kemiyet-i asliyyesi (genel toplamına) ne hâlel (zarar) gelmemek üzere taksîm ve t'adîlini ve yeniden tekâlif vaz'ını (vergi konulmasını) ve her nev'i hubûbât (tahıl) tohumunun ve hayvanât cinsinin ıslahını ve ale'l-umûm esbâb-ı me'mûriyyetin taharrîsini ve meydan ve çayır ve mesîre misüllü menâfi-i umûma müteallik olan emlâk-i umûmiyyenin bey' ü şirâ ve mübâdelesini (alım, satıp ve el değiştirmesini) ve hastahâne ve ıslahhâne gibi ebniye-i umûmiyyenin tağyîr veya tecdîdini (değiştirilmesini veya yenilenmesini) ve bunların keyfiyyet-i idâresini ve menâfi-i umûmiyyeye dâ'ir arz olunan taahhüdât ve mukavelât ve anların mesârifine müteallik i'ânâtı (yardımları) ve ameliyyât-ı fevkalade ile vücûda gelecek te'sîsât-ı nâfianın suver-i icrâ'iyesinin müzâkere eyler.

Altmışüçüncü Madde: Meclis-i Umûmî her sene tekâlif-i seneviyye-i vilâyetin (vilâyetin yıllık vergilerini) tevzî' ve defterlerini ve t'adîl ve tesvîye-i emvâl-i mürettebe hakkında livâ idâre meclislerinden tanzîm olunan mazbataları rü'yet eyler.

Altmışdördüncü Madde: Kazâların t'adîl ve tekâlifine dâ'ir istid'âlar mecâlis-i idâre-i elviyyede (liva idare meclislerinde) tedkîk olunduktan sonra Meclis-i Umûmîde rü'yetle karar ve netîcesi der-i devlete bildirilir.

Altmışbeşinci Madde: Vilâyetin tekâlifi tezyît olduğu halde Meclis-i Umûmî tekâlif-i munzamanın taksîmini taraf-ı hükümetden sâdir olan evâmir-i mahsûsa üzerine müzâkere eyler.

Altmışaltıncı Madde: Meclis-i Umûmi mevâdd-ı sabıkada musarrah (açıklanan) mesâlih hâricinde Bâb-ı Âlî veya vâli tarafından müzâkeresine t'alik ve havâle olunan her nev'î mevâdd hakkında dahî i'tâ-yı r'ey eder.

Altmışyedinci Madde: Her vilâyetin meclis-i umûmîsi icâbât-ı mahalliyyeye göre münâsib olan mevsimde ictimâ' eder ve teşkîlât nizâmnamesinin yirmi altıncı maddesinde muharrer (yazılı) olduğu üzere mecâlis-i umûmîyyenin zaman-ı in'ikad ve ictimâ'ı kırk günü tecavüz edemez.

Altmışsekizinci Madde: Meclis-i Umûmî icâb-ı maslahata göre umûmî veyahud husûsî hey'tde olarak icrâ-yı müzâkerâta me'mûrdur.

Altmışdokuzuncu Madde: Meclis-i umûmî akdinde vâli-i vilâyet mâni-i kavîsi (önemli bir engeli, özrü) olubda bi'z-zat bulunmadığı halde bi'l-vekâle (vekil olarak) me'mûrinden birisi riyâset eder. Meclis-i husûsî akdinde dahî hey'et-i mevcûdeden vâlinin intihâb ideceği zâtın taht-ı riyâsetinde olarak icrâ-yı müzâkerât olunur.

Yetmişinci Madde: Meclis-i umûmî a'zâsının sülüsânı (üçte biri) bulunmadıkca icrâ-yı müzâkerât olunamaz.

Yetmişbirinci Madde: Mevâdd hususiye her milletin hukûk ve mesâlih-i mahsûsalarına â'id şeyler olub bunlar meclis-i umûmîde müfrez hey'et-i husûsiyyede müzâkere kılınur.

Yetmişikinci Madde: Meclis-i Umûminin hey'et-i umûmiyye ve mahsûsası müzakeratına hâricden kimse dâhil olamaz.

Yetmişüçüncü Madde: Meclis-i Umûmî turuk ve emlâk ve maarif-i umûmiyye ve mevâdd-ı ticâret ve ziraat hakkında sene-i sâbika ve âtiyyeye müteallik cereyân edecek tedkîkat ve müzâkerâta (geçmiş ve gelecek yıllarla ilgili araştırma ve görüşmelere) fusûl-ı mahsûsunda (ilgili fasıllarda) idâre-i mahsûsaları tarafından tanzîmi muharrer olan fezlekeleri esas ittihâz eder.

Yetmişdördüncü Madde: Madde-i sâbıkada muharrer fezlekelerin müzâkeresinde müteallik olduğu idârenin me'mûru dahî Meclis-i Umûmî'de hazır bulunub izâhât-ı matlûbeyi i'tâ eyler (istenilen açıklamaları verir).

Yetmişbeşinci Madde: Meclis-i Umûmî'nin müzâkerât-ı vâkı'âsı meclis-i idâre-i vilâyete â'id kavâ'id-i umumîyye (genel kurallar) sırasında t'ayîn kılınan usûle tevfi'kan zabt edilür.

Fasl-ı Sâni

Vilâyet İdâre Meclisinin Vezâ'ifi Beyânındadır

Yetmişaltıncı Madde: Meclis-i İdâre-i Vilâyet'in müzâkeresine me'mûr olduğu mevâdd başlıca iki kısma münkasım olub kısım-ı evvel umûr-ı idâre ve kısım-ı sâni d'aâvî-i idâredir.

Kısım-ı Evvel

Umûr-ı İdârenin Beyânındadır

Yetmişyedinci Madde: Meclis-i İdâre-i Vilâyet hükümetçe lâzım olan her nev'î mübâyaât ve mukavelât (satın alma ve sözleşmeler) akd ve tanzîmine ve nizâmât-ı mahsûsasına tevfi'kan vâridât-ı öşriyye ve rüsûmiyyenin (öşür ve diğer vergilerin gelirlerinin) ilzâm ve ihâlesine ve mirî ormanları müzâyedesine ve ale'l-umûm orman ve maadin işlerine ve ebniyye-i mirîyye inşââtına (devlet binalarının yapımına) ve âsâkir-i zabtiyye ve inde'l-icâb sûret-i fevkaladede istihdâm olunan hey'et-i müstahfıza-i zâbiteye â'id muhassesât ve masarifin ve vâridât ve masarif umûmîyyenin teftişine ve hükümetin kâffe-i emlâk-ı menkûle ve gayri-mankûlesinin muhâfazasına (hükümetin bütün taşınır ve taşınmaz mallarının korunmasına) ve devâ'ir-i belediyye meclisleri kararlarının tedkîkine ve livâlar beyninde turuk-ı lâzıme inşââtına (livâlar arasındaki gerekli yolların yapımına) ve dâhil-i vilâyetde ziraat ve ticâret ve sâ'ir menâfi-i umûmîyyeye ve kazâ ve karyelerin tağyîr-ül-hak ve irtibâtlarına ve sıhhat-ı umûmiyyeye ve turuk-ı devletden veyahûd vilâyetin Meclis-i Umûmîsi cânibinden bi't-tasvîb Bâb-ı Âlî'den kasdîk olunmuş bir karar mûcibince ahâlî-i vilâyete tarh olunacak tekâlifin (konulacak vergilerin) livâlarca sûret-i taksîm ve tahsîline ve islâhhâne ve hastahâne ve gurebahâne te'sîsi ve panayır ve bazar yerleri ve kabristan mahalleri tahsîs ve tahvîline ve hiç bir kimsenin taht-ı tasarrufunda bulunmayan yerlerin mübâyaa ve fûruht (satılması ve alınması) ve istibdâl ve sûret-i muvakkatede terkine veyahûd menâfi-i umûmiyyeye tahsîsine müteallik olub livâlar mecâlis-i idâresinin derece-i ibtidâ'iyede rûyet eyledikleri mevâddı ve vâlitarafindan idâreye dâ'ir havâle olunan her nev'î işleri tedkîk ve müzâkereye me'mûr olub mazbatalarını vilâyete takdîm eyler

Kısım-ı Sâni

Daâvî-i İdâre Beyânındadır

Yetmişsekizinci Madde: Meclis-i İdâre-i Vilâyetin da'âvî-i idârece vezâ'if-i me'mûresi evvelâ me'mûrîn-i vilâyetin me'mûriyyetlerince vuku'bulacak töhmetlerine müterettüb istintak (sorgulama) ve muhâkemâtı nizâmnâme-i mahsûs ahkâmına tevfi'kan rûyet ve icrâ etmek sâniyen gerek vilâyetin devâ'ir ve mecâlis

ve me'mûrlarîni ve gerek mahkemelerle idâre-i hey'et ve me'mûreleri beynlerinde (aralarında) hudûd-ı dâ'ire-i me'mûriyyetlerince ve vezâ'if-i me'mûrelerine â'id selâhiyetce tahaddüs idebilecek ihtilâfâtı (yetki bakımından meydana gelebilecek anlaşmazlıkları, sâlisen ahâlînin me'mûrîni hükümet aleyhinde vâk'î olacak şikâyâtıyla kendi beynlerinde tekâlifin sûret-i taksîminden dolayı zuhûr idecek münâzaâtı, râbian, hükümetle efrâd beyninde emvâl-ı mirîyye iltizâmâtına ve mukavelât-ı sâ'ireye dâ'ir olan daâvîyi rü'yet eylemek husûslarından ibâretidir.

Ahkâm ve Kavâ'id-i Umûmiyye Beyânındadır

Yetmişdokuzuncu Madde: Meclis-i İdârenin hukûk-ı şahsiyyeye müteallik muhâkemât-ı şer'îyye ve kanûnîyyeye müdâhalesi kat'îyyen memnû'dur (yasaktır).

Sekseninci Madde: Meclis-i İdâre-i Vilâyet kendüsüne havâle olunan tedâbîri (önlemleri) istediği halde t'adîl edebilecektir (değiştirebilecektir).

Seksenbirinci Madde: Meclis-i İdâre-i Vilâyetin vereceği kararlardan nizâmât-ı mevzû'anın muhtâc-ı istizân olarak t'ayîn eylediği mevâdd vâlî-i vilâyet tarafından Bâb-ı Âlî'ye arz ile irâde-i seniyye (padişahın izni) taallutk etmedikce mevk'-i icrâya konulamaz. Fakat umûr-ı idâreye â'id daavîden münba'is ihtilâfât ve şikâyât üzerine lâ-hak (haksız) olunan hükümlerin icrââtı bu kayıddan müstesnâdır. M'a-mafih vâlîvilâyet irâde-i seniyyeye müteallik bulunan tedâbîri şiddet-i lüzûmunu i'lân ve mes'ûliyyetini der-uhde eylediği halde bâ-irâde-i seniyye tasdrîk olunmak şartıyla doğrudan doğruya icrâ edebilir.

Seksenikinci Madde: Meclis-i İdârenin mevâdd-ı cezâ'îyyede beş â'zâ hazır olmadıkça ve devâ'ir-i sâ'ire ve umûr-ı idârede hey'etin nisfından ziyâdesi (idari işlerde kurulun yarısından fazlası) bulunmadıkca müzâkerâta selâhiyeti olamaz.

Seksenüçüncü Madde: Meclis-i İdârenin mevâdd-ı cezâ'îyyede mevcûdunun sülûsânının (üçte birinin) ekseriyyetine i'tibâr edilür ve mevâdd-ı sâ'irede tesâvî-i ârâ (oy eşitliği) vuku'unda vâlinin ve gıyâbı halinde riyâset makamında bulunan zâtın r'eyi ne tarafa ise ekseriyyet o tarafdâ add olunur.

Seksen dördüncü Madde: Meclis-i İdârenin kararlarında ihtilâfî ârâ vuku' bulduğunda muhâliflerin istinâd ideceği esbâb seksen sekizinci maddede muharrer zabıt cerîdesine derc olunur.

Seksenbeşinci Madde: Meclis-i mezkûrun umûr-ı tahrîriyyesi bir baş kâtibe mefûz olub m'aiyyetinde mektûbî-i vilâyet kalemi ketebesinden (kâtiplerinden) lüzûmu kadar refîk bulundurulur.

Seksenaltıncı Madde: Meclis-i mezkûrun kâffe-i umûr-ı tahrîriyye ve kuyûdiyyesinin mes'ûliyyeti baş kâtibe mefûzudur.

Seksenyedinci Madde: Meclis-i mezkûra havâle olunan evrakdan muhtâc-ı tedkîk ve telhîs olanlar ibtidâ re'is-i meclis olan vâlinin veyâ vekîlinin emriyle baş

kâtib ve refikleri vasıtasıyla hülâsa olunub badehu (ondan sonra) müzâkereye konulur.

Seksensekizinci Madde: Meclis-i mezkûrun kâffe-i müzâkerâtı a'zâ-yı mevcûdenin esâmîsi (isimleri) ve müzâkerenin tarih ve yevm (gün) ve saati ve mevâdd-ı muhavvele ile mütefferriâtının numeroları bâlâlarına meşrûh olduğu halde (üstlerine yazılarak) evvelâ mesâlihın derece-i kifâyede mealleri, sâniyen, kararların tafsîlatı ve ittifak veya ekseriyyet ile olduğu, sâlisen, mevâdd-ı muhtelif-i feyyihâda muhaliflerin senedât-ı ihtilâfâtı baş kâtibin refakatinde bulunan ketebe tarafından ayrı ayrı kâğıdlara zabt olunub ictimâ'-ı âtîde (gelecekteki toplantıda) en evvel işbu evrak kırâ'at ve zabıtlarda noksan veya galat (hata) olduğunda baş kâtib tarafından tashîh olunduktan sonra müzâkere mazbatası nâmıyla matbû' ve cedvellü bir cerîdeye nakil olunur ve işbu cerîdede her günün müzâkerâtı re'is-i ile a'zâ-yı mevcûde ve baş kâtib tarafından imzâ ve tasdîk kılınur.

Seksendokuzuncu Madde: Meclis-i mezkûrda kavânîn ve nizâmât-ı umûmîyye ile nizâmât-ı husûsiyye kaydına mahsûs üç aded defter bulunacak ve meclise havâle olunan kâffe-i evrak meclisden yapılan lâyiha (rapor) ve mazbatalar dahî ayrı ayrı defterlere kayd olunacaktır. Evrâk-ı vâride ile mazbataların kayıd defterleri her ay başında meclis mührüyle tasdîk ve temhîr kılınur.

Fasl-ı Sâlis

Livâ İdâre Meclisi Beyânındadır

Doksanıncı Madde: Fasl-ı sâni'de beyân ve t'adâd olunan husûsâtdan meclis-i idâre-i livâya â'id olan vezâ'if nizâmât-ı mahsûsasınha tevfiikan vâridâtve mesârifât-ı livânın tedkîki ve menâf'i-i umûmîyye sandıkları muhâsebâtının teftîşi ve hükümetin kâffe-i emlâk-i menkule ve gayri-menkulesinin nezâret ve muhâfazası ve me'mûrîn muhâkemâtının me'zûniyyet-i nizâmîyyesi dâ'iresinde rü'yeti ve kazalar beyninde olan turuk-ı husûsiyyenin inşââtı ve hükümete â'id müzâyedât ve mübâyaât ve mukavelât ve sarfiyâtdan nizâmât ve evâmîr-i mahsûsasıyla mutasarrıfın me'zûniyyeti dâ'iresinde olanlarının doğrudan doğruya rü'yeti ve me'zûniyyeti hâricinde bulunanları hakkında meclis-i idâre-i vilâyete tahkîkat-ı ibtidâ'îyye istihzârı ve dâhil-i livâda teshîl-i ziraat ve ticarete ve maarif ve menâf'i-i umûmîyye ve te'sîsât-ı nâfiaya ve sıhhat-i umumîyyeye ve devletce bir karar-ı resmî üzerine meclis-i idâre-i vilâyetden livâya tarh olunan tekâlifin kazâlarca sûret-i taksîm ve tahsîline â'id mevâddın müzâkeresi ve bu işlere dâ'ir kazâlardan gelen evrakın tedkîki husûslarından ibâretdir. Meclis-i livâ kararlarını hâvî olan mazbatalar mutasarrıfa takdîm olunur.

Doksanbirinci Madde: Meclis-i İdâre-i Livânın müzâkerâtı ve müzâkerâtının zabtı ve muhâkemâtının sûret-i cereyânı fasl-ı sâninin ahkâm-ı umûmîyye kısmında münderic olan kavâ'id-i mahsûsaya tâb'idir.

Fasl-ı Râb'

Kazâ Meclis-i İdâresi Beyânındadır

Doksanikinci Madde: Fasl-ı sâinde gösterilen husûsâtdan Meclis-i İdâre-i Kazânın vezâ'ifi vâridât ve mesârif-i kazânın tedkiki ve menâfi-i umûmiyye sandıkları muhâsebâtının rü'yeti ve hükümetin kâffe-i emvâl-i menkule ve gayri-menkulesinin idâre ve muhâfazası ve Meclis-i İdâre-i livâ kararıyla tarh olunan tekâlifin mahallât ve kuraya (mahalleler ve köylere) taksîmi ve sıhhat-i umûmiyyeye müteallik tedâbir ittihâzı ve me'mûrîn muhâkemâtından nizâmen hükümlerine me'zûn oldukları mevaddın rü'yeti ve karyeler ile idâre-i mahsûsa tahtında olan nâhiyeler beyninde (arasında) turuk-ı husûsiyyenin inââtı ve hükümete â'id müzâyidât ve mübâyaât ve mukavelât ve sarfiyyâtdan nizâmât veya evâmîr-i resmiyye ile ka'immakamın me'zûniyyeti dâhilinde olanlarının doğrudan doğruya rü'yeti ve me'zûniyyeti hâricinde bulunanları hakkında meclis-i idâre-i livâyâ tahkikat-ı ibtidâ'iyye istihzârı husûslarıdır. Kazâ idâre meclisleri kararlarını bâ-mazbata ka'immakama teblîğ ider.

Doksanüçüncü Madde: Meclis-i İdâre-i Kazânın müzâkerâtı ve müzâkerâtının zabtı ve muhâkemâtının sûret-i cereyânı fasl-ı sâininin ahkâm-ı umûmiyye kısmında münderic olan kavâ'id-i mahsûsaya tâb'idir.

Fasl-ı Hâmis

Nâhiye Meclisi Beyânındadır

Doksanördüncü Madde: Nevâhi mecâlisi her nâhiyenin dâhil-i dâ'ire ve makarr-ı idâresi olan karyelerin ihtiyar mecâlisinden nihayet dörder neferi tecavüz itmemek üzere evkat-ı muayyenede nâhiye merkezine celb olunacak a'zâdan mürekkeb olacaktır.

Doksanbeşinci Madde: her nâhiyenin meclisi zaman-ı in'ikadı her def'ada bir haftayı tecvüz itmemek üzere senede dörd def'a vâlî-yi vilâyetin tensîb ve t'ayîn eyleyeceği mevâsimde (mevsimlerde) merkez-i nâhiyyede ictimâ' eyler ve işbu meclise müddet-i in'ikadında nâhiye müdiri riyâset eder.

Doksanaltıncı Madde: Nâhiye meclisinin zaman-ı ictimâ'ını ka'immakam-ı kazâ merkez-i livâdan alacağı emr üzerine nâhiye müdirine teblîğ ve ihtâr ider.

Doksanyedinci Madde: Nâhiye müdiri dâhil-i dâ'ire-i idâresi olan karyelerde müntehib ve mevcûd olan nâhiye meclis a'zâsını celb ve d'avet idüb müzâkerâta şürû' iderler. Şu kadar ki, nâhiye meclisi her karyenin ihtiyar meclisinden gelecek a'zânın adedi nihayet dört neferi tecavüz itmeyecektir.

Doksansekizinci Madde: Nâhiye meclis müzâkeresinde ekseriyyete i'tibâr olunub müsâvât hâlinde re'isin re'yi kangı tarafda bulunur ise ol tarafın re'yinde ekseriyyet hâsil olmuş olur.

Doksandokuzuncu Madde: Evkat-ı m'utâdesinde (alışlagelmiş zamanlarında) a'zâ ictimâ' itmediği halde nâhiye müdiri meclisin akdini sekiz güne kadar te'hîr idebilir. İşbu müddetin inkizâsında (uzamasında) müctemi' olan a'zâ dâhil-i dâ'ire-i nâhiyede bulunan kuranın adedi i'tibârıyla ekseriyyet hâsıl ider y'ani bir nâhiye beş karyeden mürekkebe olubda üç karyeden gelmiş olur ise müzâkerâta mübâşeret kılınur.

Yüzüncü Madde: Mecâlis-i nevâhînin vazîfesi dâhil-i dâ'ire-i nâhiyede bulunan kura ahâlîsi taraflarından i'ânât-ı fiiliyye ve nakdiyye (nakdi ve ayni yardımlar) ile vücûda getürülmesi arzu olunan te'sîsât-ı nâfianın ve beyne'l-kura (köyler arası) turuk-ı husûsiyye inşââtının ve nâhiyece müşterek olan kuru ve baltalık ve mer'a ve kışlık idârelerine a'id husûsâtın ve ziraat ve san'at ve ticarete dâ'ir kura ihtiyar meclislerinden arz olunacak mütalaatın ve çift edevâtının ve ziraat hayvanâtının dâhil-i nâhiyede teksîr ve tevfir (artması ve çoğalması) ve muhafazasına müteallik mevâddın ve menâfi-i beyne'l-kura müşterek olan tenzîfât ve tanzîmât-ı belediyyenin müzâkeresi ve tevzi'-i emvâl hakkında kura ihtiyar meclislerinde verilen kararların tedkîk ve t'adîli istid'â kılınacak tekâlifin tahkîki maddeleri olub bunlara dâ'ir olan mütalaalarının netâyici (sonuçları) nâhiye müdiri tarafından kazâ ka'immakamlığına tebliğ ve beyân kılınacaktır.

Yüzbirinci Madde: Nâhiye mecâlisinin kararları kat'î olmayub kazâ ka'immakamlığı tarafından nâhiye müdirine verilecek me'zûniyyete göre mevk'i-i icrâya konulacaktır.

Yüzikinci Madde: Nâhiye mecâlisinde karargir olub re'is-i kazâdan tasdik ile mevk'i-i icrâya konulacak mevâddan turuk-u husûsiyye tesviyyesi ve umûma mahsûs ebniye ve âsâr-ı nâfianın te'sîsi işlerinde tahkîkat-ı fenniyye icrâsı kazâ idâresine a'id olduğundan meclis-i nâhiye bunlara müdâhale itmeyüb fakat kazâ merkezinde kendülerinin müzâkeresine havâle olunan şeyleri tedkîk ve nâhiye müdiri vasıtasıyla kazâyâ tebliğ ideceklerdir.

Yüzüçüncü Madde: Mecâlis-i nevâhî daavî rü'yetine ve cezâ-yı nakdî ahzına ve mevadd-ı sabıkada t'ayîn olunan vezâ'ifi haricinde bir maslahatı müzâkereye me'zûn değildir.

Yüzdördüncü Madde: Mecâlis-i nevâhî kararlarıyla mevk'i-i icrâya konulacak umûr-ı i'mâriyyeye merkez-i kazâ dâ'ire-i belediyyesi için devletce muhasses olan vâridâtdan nevâhînin hissesine isâbet idecek akça ile i'âne ve hibe-i mahsûsalarından hâsıl olan mebâliğ karşuluk ittihaz olunacak ve işbu muhâssesât mecâlis-i nevâhî a'zâsının inzimâm ve nezâretleri ile nâhiye merkezinde mahfûz olacaktır.

Yüzbeşinci Madde: Nâhiye meclislerinin in'ikadı hitâm buldukda (sona endiğinde) a'zâ-yı müctemia karyelerine avdet iderler (dönerler), evkat-ı muayyene-i ictimâ'iyeden başka fevkalade bir maslahat için merkez-i kazânın müdir-i nâhiye vasıtasıyla inhâsı vuku'unda fevkalade olarak merkez-i nâhiyeye gelmeğe dahî mecbûrdurlar.

Yüzaltıncı Madde: Nâhiye meclisleri a'zâsı müdir-i nâhiyenin icbârı (zorlaması) hâricinde olarak hod be hod ictimâ' iderler veyahûd diğêr hem-civar olan nâhiye meclisi ile bi'l-muhâbere akd-i cem'iyet eylerler ise kanûnen mes'ûl tutulacaktır.

Fasl-ı Sâdis

Kura İhtiyâr Meclisleri Beyânındadır

Yüzyedinci Madde: İhtiyar meclislerinin vazifesi iki nev'i olub birincisi karyenin ahalîsi beyninde zuhûr iden daavî-i mahsûsayı müsâlahaten rü'yet itmekdir ki, bu vazîfenin suver-i icrâ'ıyyesi ve derecât ve hudûdu teşkîlât-ı vilâyet nizâmıyla mahâkîm nizâmâtında beyân olunmuştur. İkincisi, karyenin ihtiyâcât-ı mahsûsasına müteallik husûsâtın müzâkeresidir ki, bunun müfredât ve derecâtı mevâdd-ı âtîde muharrerdir.

Yüzsekizinci Madde: Bir karyenin sekenesi (sakinleri) sunûf-ı muhtelifeden mürekkeb ise her sınıfın mesâlih-i mahsûsası kendü taraflarından mühtehib (seçilmiş) ve mensûb olan ihtiyâr meclisi m'arifetiyle rü'yet olunur. Şu kadar ki, başka başka iki karyede sâkin olan bir veya müteaddid şahıs beyninde tekevvün iden (aralarında meydana gelen) daavî-i mahsûsanın sulhen rü'yeti nâhiye merkezi olan karye ihtiyar meclisine mürâcaat kılınacak ve ahalîsi muhtelit (karma) olan bir karyede sunûf-ı muhtelifeye müteallik daavî-i sulhiyye teşkîlât nizâm-nâmesi hükümetavfikan tesvîyye olunacaktır.

Yüzdokuzuncu Madde: Her karyenin ihtiyar meclisi evvelâ, o karyede nezâfet ve tahârete (temizliğe) müteallik şeyleri mütalaa eylemek, sâniyen, bekçi ve korucu gibi karyenin zabıta işinde bulunacak adamları intihâb etmek, sâlisen, karyenin teshîl-i esbâb-ı ziraat ve ticaretine dâ'ir olan mesâlihe bakmak ve râbian, karyeye mahsûs olan her nev'i tekâlifin hüsn-i tevzî'ini karar vererek suver-i icrâ'ıyyesine nezâret eylemek, hâmisan, karyece vücuh-ı berre vasiyyet olunan teberruâtı kabul ile meşrû-ı lehinde ist'imâl ettirmek, sâdisen, emvâl-i eytâmı (yetim mallarını) verese-i ga'ibesi olarak vefat edenlerin emvâl ve emlâkını muhâfazaya bakmak, sâbiân ziraate kabil ve müsteid olan arazî-i hâliyyeden (tarıma elveriyle boş topraklardan) dolayı muhtarlar vasıtasıyla nâhiye müdirine m'alûmât virmek, sâminân, karyede bulunan âsâr-ı hayriyyenin i'mârına ve mekteblerin idâresine nezâret etmek ve amele-i mükellefeden karyenin hissesine isâbet iden nüfusu tefrîk itdirmek ve hükümete teslîmi iktizâ iden mücrimînin (suçluların) harekât ve ef'âli hakkında karyece tahkîkat-ı evveliyye icrâ etmek, âşirân, muhtarların sui-hareket ve kabahati zuhûrunda nâhiye müdirliği vasıtasıyla ka'immakam-ı kazâya haber virmek vazîfeleriyle mükellefdir.

Yüzonuncu Madde: İhtiyar meclisleri her nev'i muamele-i cezâ'ıyye icrâsını hüküm ve i'lâm itmeğe me'zûn olmadıkları misüllü umûr-ı ziraat ve ticaret ve kuru ve mer'â ve kışlık gibi buldukları karye ahalîsiyle hem-civâr olan bir veya bir kaç karye ahalîsi arasında menâfi-i müşterek bulunan hususât ve kura-yı mütecâvere (komşu köyler) ile iltisak ve münâsebâta vasita olan turuk-ı husûsiyyenin i'mârına ve bu kabilden olan köprü ve çeşme ve su yolları t'amîrine müteallik mevadd,

mutlaka nâhiye merkezinde ictimâ' idecek meclis-i belediyenin müzâkeresine ve nâhiye müdiri vasıtasıyla ka'immakamlık merkezinden istizâna mevkufdur (izne bağlıdır).

Fasl-ı Sâbi'

Şehir ve Kasabalar Devâ'ir-i Belediye Mecâlisi Beyânındadır

Yüzonbirinci Madde: Vâli ve mutasarrıf ve ka'immakam makarrı olan ve her bir şehir ve kasabada umûr-ı belediye için meclis-i beledî nâmıyla bir meclis vardır.

Kısm-ı Evvel

Meclis-i Beledî ve Müteferriâtının Teşkili

Yüzonikinci Madde: İdâre-i belediye meclisi bir re'is ve bir muavin ile altı nefer a'zâdan mürekkebe ve bir mühendis ile memleket tabibi a'zâ-yı müşâveresinden bulunacaktır. Meclis-i mezkûr ma'iyetinde bir kâtib ile bir sandık emîni ve lüzûmu kadar hademe bulunacaktır.

Yüzonüçüncü Madde: Meclis-i belediyenin a'zâsı sunûf-ı muhtelifeden ve eshâb-ı emlâk ve araziden olmak ve ibtidâ (başlangıçta) ikişer sene hizmet itmek ve def'a-i sâniyyede (ikinci kere) intihâbdan sonra her sene nısfı tebdîl edilmek (yarısı değiştirilmek) ve hitâm-ı müddetlerinde vilâyetlerin usûl-i umûmî-i intihâbiyyesine tevfikân kasabanın merkez ve mahalle ihtiyar meclislerinden mürekkebe intihâb cem'iyetinin ittifak veya ekseriyyet-i ârâsıyla intihâb ve hükümetce tefrîk ve tasdîk olunduktan sonra t'ayîn olunur.

Yüzondördüncü Madde: Âtîü'l-beyan esbâb meclis-i beledî a'zâlığına intihâbın ve a'zâlıkta devamın esbâb-ı mâniasındandır. Evvelâ kanûnen bir cinayet veya cünha ile mahkûm olmak, sâniyen, bi'l-fil hizmet-i askeriyye veyahûd umûr-ı zabtiyyede bulunmak, sâlisen idâre-i belediye dâ'iresi içinde hizmet-i kazâ ve niyâbetde bulunmak (kadılık veya hakimlik yapmak), râbian, idâre-i belediyenin her nev'i inşâatını müteahhid olmak.

Yüzonbeşinci Madde: Sinni (yaşı) yirmi beşden aşağı bulunanlar meclis-i beledî a'zâlığına intihâb olunmaz.

Yüzonaltıncı Madde: Bir kimse iki meclis-i beledî a'zâlığına t'ayîn olunamaz.

Yüzonyedinci Madde: Meclis-i Beledînin kâtib ve sandık emîni muvazzaf olub a'zâsı meccanen (parasız) hizmet iderler.

Yüzonsekizinci Madde: Meclis-i beledî re'sinin me'mûriyyetine mutasarrıfdan sonra vâlinin re'yi ve tasdîki munzamm olmak meşrûtdur.

Yüzondokuzuncu Madde: Meclis-i beledî sandık emîninin kefâlet-i m'utebereye merbût olması meşrûtdur.

Yüzyirminci Madde: Meclis-i beledî haftada iki def'a ve icâbî hâlinde dahî fevkalade olarak ictima' ider.

Yüzyirmibirinci Madde: Meclis-i beledî re'isinin gıyâbında muavin ve anın dahî gıyâbında a'zâdan en müsinn (yaşlı) olan zât riyâset ider.

Yüzyirmiikinci Madde: Meclis-i beledî a'zâsının sülüsânı bulunmadıkca icrâ-yı müzâkere idemez ve re'yelerde ekseriyete itibâr olunub müsâvât hâlinde re'isin re'yi kangî tarafda bulunur ise ekseriyet ol tarafda hâsıl olmuş olur.

Yüzyirmiüçüncü Madde: Meclis-i beledînin kâffe-i umûr-ı tahririyye ve kaydiyyesinde ve mecâlis-i idâreye müteallik usûle tevfiķan müzâkirâtının zabt ve idâresinden re'is ve kâtibi mes'ûldür.

Kısm-ı Sâni

Meclis-i Beledînin Vezâ'ifi İle Müteferriâtına Dâ'irdir

Yüzyirmidördüncü Madde: Meclis-i beledî kâffe ebniye inşââtına ve muamelât-ı vakfiyyesi evkaf nizâmâtına tâb'î olmak üzere ale'l-umûm sulara dâ'ir umûr ve mesâlihe ve harâb olan veya inşââtında noksan bulunan ebniyenin hedmiyle (yıkılmasıyla) muhâtarâtının def'ine ve teshîl-i mürûr ve ubûr ve nakliyât için lâzım gelen tedâbire ve ale'l-umûm memleketin tenzîfât ve tezyînâtına (temiz ve güzel olmasına) ve umûr-ı zabtiyyesi kuvve-i zabıtaya â'id olmak üzere mecm'u-ı nâs (halkın toplandığı yer) olan her bir mahalle ve vesâ'it-i nakliyyenin teshîl ve tanzîmine ve ücretlerinin ittirad ve itidâline ve mikyâs ve miyârların (ölçü ve tartıların) kanûnen istikametine ve es'âra (fiyatlara) ve harîk tulumbalarına (yangın tulumbaları) nezâret ve iskele ve meydanlar ve mesîreler te'sîsini ve yolların mesarif-i tenvîriyyesini (aydınlatma giderlerini) müzâkere ve dâhil-i şehir ve kasabada umûm tarîk ve sokak ve maabir ve mecrâların ameliyyât-ı tanzîmiyyesine ve idâre-i belediyeye mahsûs vâridât ve masarifi (gelir ve giderini) ve icâre kontratosu muamelâtını idâre ider.

Yüzyirmibeşinci Madde: Tenbihât-ı belediyeye mugayyir hareket idenlerden kanunen cezâ-yı nakdî ahzı meclis-i beledîye â'idir.

Yüzyirmi altıncı Madde: Meclis-i beledînin vâridâtı evvelâ hükümetin tahsîs ettiği rüsûmât (vergiler) ve mebâliğden, sâniyen, tanzîmât-ı memleketden müstefid olanlardan ahz edilecek virgüden, sâlisen, ahzına me'zûn olduğu cezâ-yı nakdî hâsılâtından, râbian, icâre kontrato kaydiyyesinden, hâmisen, idâre-i belediyeye vâk'î olacak iane ve hibelerden ve turuk ve maabirin tevsî'âtı sırasında hâlî (boş) kalacak yerlerle sâ'ir i'mâr edilecek mahaller hâsılâtından ve vâridât-ı sâ'ireden ve masarifi dahî evlâ t'alîmât-ı mahsûsası mûcibince turuk ve maabire ve menâf'i-i umûmiyyeye â'id inşâât ve t'amîrât ile yüzyirmidördüncü maddede beyân olunan

tanzîmât ve icrâât-ı belediyyeye müteallik masarıfdan, sâniyen, idâre-i belediyyenin ikamekgâhı icâresi (kirası) ile me'mûrîn-i mevzufe (görevli memurların) maaşlarından ve masarif-i zarûriyye-i idâreden mürekkebirdir.

Yüzirmiyedinci Madde: Tanzîmât-ı memleketden müstefid olanlara tarh olunacak virgünün t'ayîn-i nisbeti ve istifâsı meclisce tedkik olunduktan sonra istizâna mevkuftur.

Yüzyirmisekizinci Madde: Meclis-i Beledî aydan aya vâridât ve masarifinin cedvellerini bi't-tanzîm meclis-i idâre-i livâya itâ idecek ve işbu cedveller idarede rü(yet olunduktan sonra meclis-i idâre-i vilâyetde dahî bir-rü'ye kabûl ve tasdik kılındığı halde birer sûret-i musdikası (güvenilir bir kopyası) vilâyetden mutasarrıf vasıtasıyla meclis-i beledîye iade olunacak ve meclis-i beledî tasdik ve iade olunan cedvelleri sened olmak üzere hıfz idecektir ve işbu irârd ve masarif defterlerinin hâvî olacağı muhâsebâtı mübeyyen sene âherinde mahsûsan bir cedvel yapılab sene-i âtîde vuku' bulacak vâridât ve masarifât bûdçesi ile beraber Dâhiliye Nezâreti'ne gönderilecektir.

Yüzyirmidokuzuncu Madde: Meclis-i Beledînin kararları re'is muavini vasıtasıyla icrâ itdirilür.

Madde-i Mahsûsa

Nizâmât-ı vilâyâtı hâvî olan mecmuanın mündericâtından vilâyetler me'mûrîn ve aklâm-ı merkeziyyesinin vezâ'if ve muamelâtına dâ'ir olan t'arifnâme ile idâre-i belediye meclislerinin teşkilât ve vezâ'ifine müteallik t'alîmâtâmeler işbu nizâmânâmeye muhalif olan ahkâmı münfesihtir (fesh eder).

**Fî 29 Şevval Sene 1287 ve fî 9 Kânûn-ı sâni sene
1286**

* *İdâre-i Umûmiye-i Vilâyet Nizâmânâmesi*'nin birinci bölümünü **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**'nin bir önceki sayısında yayınlamış bulunuyoruz. Ayrıca nizâmânâmenin tam ve orijinal metni için bkz.: **Düstûr, Birinci Tertib**, cilt 1, İstanbul Matbaa-ı Âmire, 1289, ss. 608-651.